

Depremde Kadın Olmak: Osmaniye Düziçi Çadır Kent Örneği¹

Being a Woman in the Earthquake: The Case of Osmaniye Düziçi Tent City

Alev Akbal² Sultan Taşbaş³

Öz

Teknolojinin gelişmesi, kurumsallaşma düzeyinin yüksek olması, iş sahalarının fazlalığı ve çeşitliliği nedeniyle insanlar yaşamak için kentsel yaşam alanlarını tercih etmektedirler. Kırsal alandan kente yoğun göçün yaşanması kentlerde yeni yerleşim yeri arayışının artması, alt yapı sorunları, ulaşım problemleri, eğitim ve sağlık sorunlarının artmasına neden olmaktadır. Bununla birlikte coğrafi koşulların uygun olmamasına, doğal afetlerin görülme riskinin yüksek olmasına rağmen insanların afet bölgesi olarak tanımlanan (fay hattı) yerleşim yerlerine yapılan evlerde yaşam kurmasına neden olmaktadır. Bu durum ise herhangi bir afetle karşılaşılması durumunda toplumsal direncin düşmesine ve kırılganlıkların artmasına neden olmaktadır. Dirençlilik kişilik özellikleri, cinsiyet, eğitim durumu, toplumsal statü, kentsel alt yapı, coğrafi konuma göre değişiklik göstermektedir. Kadın, çocuk, engelli yaşlı gibi dezavantajlı gruplar ise bu afetlerden çok daha fazla etkilenmektedir. Dezavantajlı gruplar arasında tanımlanan kadınların direnci sahip oldukları toplumsal cinsiyet rollerinden dolayı daha düşük konumdadır. Bu kapsamda depremde kadının toplumsal cinsiyet eşitsizliğinin beraberinde getirdiği dezavantajlılığın kadınların kırılganlıklarının artırması çalışmanın temel problemini oluşturmaktadır. Depremde kadınların toplumsal cinsiyet rollerinden kaynaklanan kırılganlıklarını ve bu kırılganlıkların nedenlerini ortaya koymak çalışmanın temel amacını oluşturmaktadır. Çalışma üç bölümden oluşmaktadır. Birinci bölümde kadının toplumsal cinsiyet rolleri, doğal afetler ve doğal afetlerin ortaya çıkardığı kırılganlıklar ve çalışmanın yöntemine ilişkin bilgiler yer almaktadır. Çalışmanın yönteminde yorumlayıcı epistemolojiden faydalanılarak nitel araştırma tekniği olan görüşme tekniği uygulanmıştır. Görüşme tekniği ile elde edilen veri analizi, eleştirel söylem analizinden yararlanılarak yorumlanmıştır. İkinci bölümde çalışmanın araştırma bulgularına yer verilmekte ve afetlerde kadınların depremde yaşadıkları kırılganlıklar sosyolojik açıdan tartışılmaktadır. Çalışmanın bulgularında kadınların afet öncesinde, sırasında ve sonrasında toplumsal cinsiyet eşitsizliğine maruz kalması dikkati çekmektedir. Sonuç bölümünde ise elde edilen bulgulara ilişkin kavramsal ve kuramsal tartışmalar yer almaktadır.

Anahtar Kelimeler: Deprem, Kadın, Dezavantajlılık, Kırılganlık, Dirençlilik

ABSTRACT

People prefer urban living spaces to live due to the development of technology, the high level of institutionalization, the abundance and diversity of business areas. Intensive migration from rural areas to cities causes an increase in the search for new settlements in cities, infrastructure problems, transportation problems, education and health problems. In addition, although the geographical conditions are not suitable and the risk of natural disasters is high, it causes people to live in houses built in settlements defined as disaster areas (fault line). This situation causes social resilience to decrease and vulnerabilities to increase in case of any disaster. Resilience varies according to

¹ Bu makale, Gümüşhane Üniversitesi Sosyal Hizmet Bölümü Dr. Öğr. Üyesi Alev Akbal'ın danışmanlığında yürütülmüş olan "Depremde Kadın Olmak: Osmaniye Düziçi Çadır Kent Örneği" isimli lisans bitirme tezinden türetilmiştir.

² **Corresponding Author | Yetkili Yazar:** Gümüşhane Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Fakültesi, Sosyal Hizmet Bölümü, alev.akbal@gumushane.edu.tr, Orcid: 0000-000-9240-9660

³ Bachelor Degree, Gümüşhane Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Fakültesi, Sosyal Hizmet Bölümü, sultan80a80@gmail.com, Orcid: 0009-0005-3361-6818

personality traits, gender, educational level, social status, urban infrastructure and geographical location. Disadvantaged groups such as women, children and disabled elderly are much more affected by these disasters. The resilience of women identified among disadvantaged groups is lower due to their gender roles. In this context, the main problem of the study is that the disadvantage brought by gender inequality increases the vulnerability of women in the earthquake. The main purpose of the study is to reveal the vulnerabilities of women resulting from their gender roles in the earthquake and the reasons for these vulnerabilities. The study consists of three parts. The first section includes information about women's gender roles, natural disasters and vulnerabilities caused by natural disasters, and the method of the study. In the method of the study, interpretive epistemology was used and the interview technique, which is a qualitative research technique, was applied. The data analysis obtained through the interview technique was interpreted using critical discourse analysis. In the second chapter, the research findings of the study are included and the vulnerabilities experienced by women affected by the earthquake are discussed from a sociological perspective. It is noteworthy in the findings of the study that women are exposed to gender inequality before, during and after the disaster. The conclusion section includes conceptual and theoretical discussions regarding the findings.

Keywords: Earthquake, Woman, Disadvantage, Fragility, Resilience

GİRİŞ:

Doğal afetler meydana gelme şekliyle fiziksel olarak açıklansa da, ortaya çıktığı toplumlara fiziksel, ekonomik ve psikososyal yönden etkilemektedir. Bu nedenle etki değerlendirme çalışmaları multidisipliner bir şekilde gerçekleştirilmektedir. Multidisipliner yaklaşım doğal afetlerin hem nedenleri, meydana geldiğinde yaratacağı fiziksel etkilerini hem de etkilediği alanın ve orada yaşayan nüfusun zararlarını en aza indirmenin yolları üzerinde çalışmaktadır. Afet; “toplumun tamamı veya belli kesimleri için fiziksel, ekonomik ve sosyal kayıplar doğuran, normal hayatı ve insan faaliyetlerini durduran veya kesintiye uğratan, etkilenen toplumun baş etme kapasitesinin yeterli olmadığı doğa, teknoloji veya insan kaynaklı olay” olarak tanımlanmaktadır (AFAD, 2023). Doğal afetlerin zararlarını en aza indirmede çoğunlukla teknolojik gelişmeler ışığında doğa bilimleri, afet yönetimi ve sosyal bilimler birlikte çalışabilmektedir. Sosyal bilimler, doğal afetlerin toplum üzerindeki sosyal, kültürel ve ekonomik etkilerini ortaya çıkararak afet yönetiminin biçimlenmesinde önemli bir rol oynamaktadır.

Ülkemiz jeolojik konumu itibarıyla birçok doğal afete maruz kalmaktadır. Özellikle deprem, sel, yangın ülkemizde en sık karşılaşılan doğal afetlerdendir. Sonuçları itibarıyla en yıkıcı etkilerle karşılaşılan doğal afet türü ise depremdir. En son 06 Şubat 2023 tarihinde yaşanan Kahramanmaraş merkezli olup 11 ili etkileyen deprem afet yönetiminin önemini ortaya koymaktadır. Afet yönetiminde ortaya çıkan başarısızlık toplumların kırılganlık düzeyi ile yakından ilgilidir. Özellikle dezavantajlı grupların depremden dezavantajlı olmayan gruplara göre daha fazla etkilenmektedir. Dezavantajlı gruplar arasında tanımlanan engelliler, yaşlılar, göçmenler, çocuklar, kadınların (Beaulieu ve Tootle, 2010; Enarson, 2000; Hays, 2008) doğal afetlerde kırılganlıkları daha yüksektir. Özellikle kadınların doğal afetlerde sorunlarla baş etmede erkeklere göre kırılganlığı daha fazladır (Pincha, 2008; Okay ve diğ., 2014). Ancak bu kırılganlığın biyolojik farklılıktan öte toplumsal cinsiyet eşitsizliğinden kaynaklandığı düşünülmektedir. Toplumsal cinsiyet eşitsizliği, kadınların erkeklere göre ekonomik, sosyal, kültürel, politik alanlarda temel hak ve özgürlüklerden daha az faydalanmasını ya da hiç faydalanamamasına neden olan ve bunu amaçlayan engeller ve mahrumiyetlerdir (Demirgöz-Bal, 2014). Bu eşitsizlik ataerkil kültürle birlikte kadınların evle ve çocukla ilgi rolleri pekişmekte ve yeniden üretilmektedir.

Demren'e göre (2003:34-35) “Ataerkillik, hegemonik erkeklik alanı yaratmakta ve bu erkekliği kurumsallaştırmakta, kutsallaştırmaktadır”. Ataerkil kültürde kadın, ev içi yaşamın barındırdığı rollerle tanımlanmaktadır. Bu roller annelik, eş, ev hanımı gibi rollerdir. Kadının eğitim almasını desteklemeyen bu roller, kadının erkekler tarafından korunmasını ve kontrol edilmesini beraberinde getirmektedir. Ataerkil kültürde erkekler ise daha çok iş hayatında etkin rol almakta ve ekonomik sorumluluklar üstlenmektedir. Erkeklerin kamusal ve ekonomik alanda yer alması, erkek hegemonyasının üretilmesine ve kadının ikincil konumla yer almasına neden olmaktadır. Toplumda daha çok ikincil konumda bulunan kadınlar, aleni ya da üstü örtülü bir biçimde baskı gören, bir işte çalışsa dahi domestik rollerden sorumlu olan ve bu gibi yaptırımlardan dolayı da erkeklerle ve toplumla devamlı mücadele etmektedir (Bem, 1975). Toplumsal cinsiyet eşitsizliğinin pekiştirdiği dezavantajlılık durumu afetlerde de konumunu korumakta ve kadınların kırılganlığını artırmaktadır.

Kırılganlık; fiziki, sosyal, ekonomik ve politik sistemler ve bu sistemlerin ortaya çıkardığı mevcut hasarlardan kaçınılamaması ve doğal ya da insan eliyle ortaya çıkan tüm tehlikelerin riskine açık durumda olma hali olarak tanımlanmaktadır (Pelling, 2003: 5). Yoksulluk, engellilik, yaşlılık, evsiz olmak, göçmenlik, kadın olmak doğal afetlerin ortaya çıkardığı risklere karşı kırılganlığı artıran unsurlar arasında bulunmaktadır. Örneğin, kırdan kente göçün artmasıyla birlikte kentteki nüfus sayısının artması, nüfusun bu bölgelerde yığılması, alt yapının yetersiz olması, gecekondulaşmanın artması, klientalist politikalar sonucu bu yapının desteklenmesi, yoksulluğun artması, bir afet durumunda yaşanacak kırılganlıkları da artırmaktadır. Böyle bir toplumsal yapıda kadın olmak, kırılganlığı daha da artırmaktadır. Bu kapsamda çalışmanın temel problemi, toplumsal cinsiyet eşitsizliği ve bu eşitsizliğin ortaya çıkardığı dezavantajlılığın, afetlerde kadınların kırılganlıklarını artırmasıdır. Afetlerde kadınların kırılganlıklarının artması, dirençliliğin düşük olmasına neden olmaktadır.

Liu ve Reed afetlerde toplum direncini üç başlık altında ele almaktadır (2017):

- Çekirdek direnç, kişinin dış görünüşünü, ruhsal durumunu ve cinsiyetini vurgulamakta ve afetin üzerinden zaman geçmesine rağmen herhangi bir değişimin yaşanmaması üzerine odaklanmaktadır.
- İçsel direnç, sahip olunan kişisel özellikler ve kişinin ailesi ve arkadaşları ile etkileşimi ve eğitim seviyesini gösteren dirençtir.
- Dışsal direnç ise yaşadığı çevrenin ve coğrafi özellikleri, sosyoekonomik durum, kentin alt yapısı ve kurumları, ulaşım faaliyetleri gibi dış çevreden kaynaklanan dirençtir. Bu kapsamda doğal afetlerde dirençlilik yalnızca bireylerin kendilerinden değil yaşadıkları kentsel ya da kırsal çevreye göre değişkenlik göstermektedir. Kahramanmaraş ve 10 ili etkileyen depremde, kentlerin fay hatlarının yakınında ya da üzerinde kurulması dışsal direnci çok düşük olmasıyla sonuçlanmıştır. Diğer direnç türlerine göre ise ataerkilliğin hegemonik etkisiyle çekirdek ve içsel direncin de düşük olduğu düşünülmektedir. Depremde kadına, toplumsal cinsiyet rollerinden dolayı ruhsal ve fiziksel açıdan da farklı anlamlar yüklenmektedir. Kadının annelik ve domestik rolleri, fiziksel özelliklerinden kaynaklı roller (bedensel güç, kıyafet vs), istismar korkusu, mahremiyet kaygısı, menstrüasyon dönemi, gebelik, emzirme, eğitim eksikliği ve kaynaklara erişim rolleri, geleneksel roller ve psikolojik durumları kadınların depremde kırılganlıklarını artırmaktadır. Afet bölgesinde kadınların sahip olduğu roller ve sorumluluklara bağlı olarak oluşan kırılganlıkları ortaya koymak çalışmanın temel amacını oluşturmaktadır. Bu kapsamda aşağıda sorulara yanıt aranmaktadır.

- Doğal afet sonrasında yaşanan psikolojik, sosyal, fiziksel zorluklar nelerdir?
- Afetten sonra temel gereksinimleri karşılamada aile içindeki roller nasıl etkilenmiştir?
- Afette kadın ve anne olmak ile ilgili düşünceleriniz nelerdir?

Afetlerden kadınlar erkeklere oranla daha çok etkilenmektedir. Afetler yaşandıktan sonra kadın vefat sayılarının, kadın hasta olma durumunun, şiddete uğrama, taciz ile karşılaşma durumlarının daha fazla olduğu rapor edilmektedir (Hemachandrave vd., 2020). Kadınların toplumsal cinsiyet eşitsizliği, ataerkil toplum yapısı, kadının rolleri ve sorumlulukları afetteki kadının incinebilirliğini ortaya koyması çalışmanın önemini işaret etmektedir. Toplumsal cinsiyet rolleri ve bu rollerin getirdiği eşitsizlikler, ilk olarak biyolojik cinsiyet farkıyla ortaya çıkmaktadır. Cinsiyet farkının görünürlüğü ise insanların kolektif yaşama geçmeleri ile birlikte, erkeklerin fiziksel gününün başat olması nedeniyle kadınlar kapalı mekanlarda yaşamayı hayatta kalmanın bir avantajı olarak düşünerek, iç mekanlara çekilmekte; 'kadın' ve 'erkek' rolleri de bu mekânsal ayrımlarla ortaya çıkmaya, sonra da pekişmeye başlamıştır (Fidan, 2023: 989). Önce biyolojik daha sonra da mekânsal olarak belirginleşen toplumsal cinsiyet ayrımcılığı kültürel, sosyal ve ekonomik sermaye ile nesiller arasında aktarılmaya başlanmış ve davranış kalıplarının içselleştirilmesine neden olmuştur.

Kadın ve erkeklik rolleri, içinde yaşanan toplumun ve kültürün bireylerden beklentisine göre şekillenmekte ve toplumdan topluma da değişiklik göstermektedir (Gökçe, 2021: 381). Özellikle

ataerkil toplumlarda özel ve kamusal alanda toplumsal cinsiyet eşitsizliği belirgin bir şekilde ortaya çıkmaktadır. Erkeğin birincil görevi ekonomik sermaye elde etme, kadının birincil görevi ise annelik ve ev işlerini yapmak olarak tanımlanmaktadır. Bu toplumsal cinsiyet rol farklılıkları yalnızca kamu ve özel alan değil afet durumlarında dahi belirgin bir şekilde ortaya çıkmaktadır.

1. Kuramsal Çerçeve ve Yöntem

Afet bölgesinde kadınların toplumsal cinsiyet rolleri ve sorumluluklarına bağlı olarak oluşan kırılmalıkları ortaya koymak amacı yapılan çalışmada feminist kuram ve temel kavramlarından faydalanılmıştır. Çalışmada yorumlayıcı epistemolojiden yararlanılarak nitel araştırma yöntemlerinden görüşme tekniği kullanılmıştır. Elde edilen veri eleştirel söylem analizi tekniği ile yorumlanmıştır. Çalışma 06.02.2023 tarihinde Kahramanmaraş merkezli meydana gelen ve toplamda 11 ili etkileyen depremde, kadınların kırılmalıklarını ve nedenlerini ortaya koymaktadır. Bu kapsamda katılımcılara, “Deprem katılımcılar ve ailesi üzerindeki psikososyal etkileri, deprem sonrasında yaşanan fiziksel, psikolojik ve sosyal sorunlar, temel ihtiyaçlarla ilgili kaynak ve kurumlara erişimde yaşanan zorluklar, depremden önce ve sonra aile rollerinde ortaya çıkan değişiklikler, temel ihtiyaçların karşılanmasında aile içinde sorumluluklar, çadır kentte başta güvenlik olmak üzere yaşanan sorunlar, cinsiyet kimliği nedeniyle ayrımcılığa maruz kalma durumu ve depremin etkilerini azaltmak için kullanılan destek mekanizmaları” sorulmuştur.

Çalışmanın evreninin Osmaniye ili Düziçi İlçesinde bulunan çadır kentte yaşayan kadınlar oluşturmaktadır; örnekleme ise Düziçi Çadır kent’te yaşayan 30 kadın oluşturmaktadır. Çalışmada amaca yönelik örneklem türü kullanılmıştır. Çalışma, betimleyici ve açıklayıcı araştırma tipine sahiptir. Çalışmada derinlemesine görüşme veri toplama tekniğinden faydalanılmış ve eleştirel söylem analizi tekniği ile elde edilen veri çözümlenmiştir.

Feminist kuram toplumda kadınların maruz kaldığı baskı, ayrımcılık ve sorunları, toplumsal cinsiyet eşitsizliği bağlamında ele alan yaklaşımdır. Feminizm, kadınların kamusal ve özel alanda erkeklerle eşit olmayı, ayrımcılığa uğramamayı ve özgürce kararlarını alabilmesini desteklemektedir (Hooks, 2014). Feminist teori ve uygulama (Bricker-Jeskis ve Hooyman, 1986; Dominelli, 2002); ataerkilliğin bitirilmesi, Kadınların kamusal ve özel alanda daha güçlü duruma gelmesi, kadınların sosyal çevresi ile etkileşimi ve toplumsal cinsiyet eşitsizliklerinin nedenlerini ortaya çıkararak farkındalık yaratma hedeflerine erişmekle yükümlüdür. Kadının eşitsizliğini yeniden üreten ataerkil topluluklar, erkeklerin çıkarlarını kadınların çıkarlarından üstün tutmaktadır. Hem kamusal hem özel alanda kadınların erkeklere bağımlı bir şekilde hareket etmesini desteklemektedir. Bununla birlikte toplumsal cinsiyet eşitsizliğini pekiştiren rollerin küçük yaşlarda karşımıza çıkmasına ve kültürün öğeleri yoluyla aktarılmasına sebep olmaktadır (Arat, 2022). Bu kapsamda kadınlar en büyük mücadeleyi kültürel kodlarla vermektedir.

20. yüzyılın başlarında ortaya çıkan feminizm kendi içinde liberal, radikal, Marksist ve sosyalist, siyasi/hispanik, lezbiyen, kadıncılık (Womanism), global, psikoanalitik ve kültürel olmak üzere türlere ayrılmaktadır. Radikal feminizm ve Marksist-sosyalist feminizmden etkilenerek geliştirilen kültürel feminizm (Donovan, 2012), kadın ve erkekler arasındaki ayrımcılığın ve kadının toplumdaki ikincil konumunun nedeninin kültürel kodlardan kaynaklandığını ileri sürmektedir. Kültürel kodların değişerek toplumsal yapıda da değişim sağlanabilmektedir. Afet bölgelerinde de toplumsal yapının ve kültürel kodların etkinliği afete rağmen devam etmektedir.

Sharf’a göre (2012) dünyaya gelinen ilk andan itibaren kadın ve erkek rolleri, toplumsal cinsiyet farklılıklarına göre şekillenmeye başlamaktadır. Tüm nesnelere, kullanılan kültürel ürünler, din, eğitim, meslekler hatta isimler bile toplumsal cinsiyet farklılığına göre değişmektedir. Toplumsal cinsiyet

eşitsizliklerini, toplumsal cinsiyet şema teorisi (Bern, 1983) ve kültürel ilişki model (Miller, 1976) kullanılarak ayrımcılık, baskı, eşitsizlik çözümlenebilir.

2. Bulgular

Bulgular kısmında Osmaniye İli Düziçi İlçesindeki çadır kentte yaşamakta olan kadınlar ile yapılan derinlemesine görüşme sırasında elde edilen bilgiler analiz edilmektedir. Görüşmeye katılan depremzede kadınların görüşlerinden en etkili olanlara yer verilmektedir. Analitik bulgular bölümünde başlık temaları araştırma sorularına uygun olarak oluşturulmuştur.

2.1. Demografik Bulgular

Tablo 1: Katılımcıların Demografik Bilgileri

Katılımcılar	Yaş	Medeni Durum	Eğitim	Cocuk Sayısı
1. Katılımcı	32	Evli	Lise	2
2. Katılımcı	47	Evli	İlkokul	3
3. Katılımcı	36	Evli	Lise	-
4. Katılımcı	36	Evli	Lise	3
5. Katılımcı	42	Evli	Ortaokul	2
6. Katılımcı	59	Evli	İlkokul	4
7. Katılımcı	34	Evli	Okur-vazar değil	4
8. Katılımcı	40	Evli	Lise	2
9. Katılımcı	37	Evli	Ortaokul	3
10. Katılımcı	40	Evli	Ortaokul	2
11. Katılımcı	33	Evli	Ortaokul	3
12. Katılımcı	50	Evli	Lise	3
13. Katılımcı	43	Evli	İlkokul	2
14. Katılımcı	38	Evli	Ortaokul	4
15. Katılımcı	50	Evli	Ortaokul	2
16. Katılımcı	45	Evli	İlkokul	3
17. Katılımcı	44	Evli	İlkokul	4
18. Katılımcı	32	Evli	Ortaokul	4
19. Katılımcı	30	Evli	Lise	3
20. Katılımcı	30	Evli	Lise	3
21. Katılımcı	52	Evli	Okur-vazar değil	2
22. Katılımcı	40	Evli	İlkokul	4
23. Katılımcı	47	Evli	İlkokul	3
24. Katılımcı	38	Evli	Ortaokul	3
25. Katılımcı	58	Evli	Okur-vazar değil	5
26. Katılımcı	25	Bekar	Lise	-
27. Katılımcı	40	Evli	Ortaokul	3
28. Katılımcı	47	Evli	İlkokul	4

29. Katılımcı	39	Evli	Ortaokul	3
30. Katılımcı	48	Evli	İlkokul	4

Çalışmada örneklem Osmaniye Düziçi çadır kentinde kalan 30 depremzede kadın oluşmaktadır. Bu kadınlar ile derinlemesine görüşmeler yapılmıştır. Çalışmanın yöntemine uygun olarak erkek depremzedeler ile görüşme yapılmamıştır. Katılımcıların %50 'si 36-45 yaş, %30'u 46-60 yaş ve %20'si ise 25-35 yaş aralığındadır. Görüşme yapılan depremzede kadınların % 3,3'ü bekar, % 96, 7'si evlidir. Katılımcıların %10'u Okur- yazar olmayanları, % 30'u ilköğretim mezunu, %33,3' ü ortaokul, %26,6'sı da lise mezunudur.

2.2. Analitik Bulgular

Çalışmada çadır kentte yaşayan kadınlar ile yapılan görüşme soruları altı temel kategoriye ayrılmıştır. Görüşme yapılan depremzede kadınlar "K1, K2,....., K30" şeklinde kodlanmıştır. Doğal afet sonrasındaki fiziksel, psikolojik, sosyal sorunları, afet sonrasındaki temel ihtiyaçlarını karşılamada neler yaptıkları, temel ihtiyaç karşılamada aile içindeki rollerin etkilenmesi durumu, kadın olarak yaşadıkları problemler hakkında temel kategorileri oluşturulmaktadır.

2.2.1. Afet Sonrası Kadınların Temel İhtiyaçları

Katılımcıların çadır kentte temel ihtiyaçlarına ilişkin olarak güvenlik anlayışı, sağlık hizmetleri, barınmada temel gereksinimlere yönelik bilgilerine başvurulmaktadır. Katılımcıların çoğunluğu kendilerini güvende hissettiklerini belirtmektedir. Maslow'un (1943) ihtiyaçlar hiyerarşisinde ilk sırada yeme, içme, cinsellik, uyku gibi temel fiziksel ihtiyaçları bulunurken; ikinci sırada ailesinin ve kendisinin güvenlik içinde yaşama ve tehlikeden uzak tutma ihtiyaçları bulunmaktadır (Çoban, 2021: 114). Göçmen katılımcı ise kendisini güvende hissetmediğini ifade etmektedir.

K4: Tam olarak kendimi güvende hissetmiyorum.

K19: Kendimi güvende hissetmiyorum. Çünkü ben Suriyeliyim.

K7: Evet hissediyorum, binadan iyi burası.

K12: Evet polisimiz var. Evim kadar olmasa da hissediyorum .

K15: Çok güvende hissediyorum. Kiracı olmaktan daha çok hissediyorum, kiraya dönmek istemiyorum. Para pul yok. Çadırı bana verseler her yere götürürüm.

K28: Çok köpek var. Köpek sorunu da olduğu için pek değil.

Katılımcıların çoğu, olası deprem riskinden dolayı çadır kentlerde kendilerini daha güvende hissettiklerini belirtmektedir. Çadır kent içinde ya da çevresinde herhangi bir suç durumunda ise polisler tarafından korunmanın ve olası yangın riskine karşı itfaiyenin varlığının da kendilerine güven verdiği ifade edilmektedir. Depremden çok fazla korkmaları çekirdek direncin düşük olduğunu, güvenliğin erkek polisler tarafından sağlanması, fiziksel olarak daha güçlü olması ataerkil kültürün bir yansıması olduğu düşünülmektedir. Kendisini güvende hissetmeyen katılımcılar ise sokak hayvanlarından korktuklarını, bir katılımcı ise göçmen olması nedeniyle kendisini güvende hissetmediğini belirtmektedir.

Katılımcıların sağlık sorunları genellikle çadır kent içinde kurulan revirler sayesinde çözülmektedir. Katılımcıların yalnızca %10' u sağlık imkanlarına kendi koşullarında erişmektedir.

K1: Sağlık konusunda sıkıntı yok. Revir var. Orada doktor, hemşire var.

K9: Kendi imkanlarımla, Aile Sağlık Hekimimize gidiyoruz.

K29: Revire gidiyorum. Tansiyonum yükseldiğinde onların gözetiminde dil hapi verip bekletiyorlar ve düştüğünde geri gönderiyorlar.

Kahramanmaraş depremi kış mevsiminde gerçekleştiği için depremzedelerin yaşadığı en önemli problemlerden birisi de ısınma idi. Özellikle kumaş çadırlar kış şartlarına uygun bulunmamaktadır. Bu nedenle ısıtıcı ve battaniye gibi eşya desteği kamu ve sivil kurumlar tarafından sağlanmaktadır.

K1: Bütün ihtiyaçlarımız karşılanıyor. Hepsi var ihtiyaç yok."

K5: Kendimiz getirdik."

K9: Birçoğunu kendimiz getirdik. Yatak, ısıtıcı, battaniye vb. buradan verdiler."

K16: Hava koşullarından dolayı, yağmurdan dolayı battaniye eksikliği var."

K18: Çocuk kıyafetleri eksik. Diğerleri tam.

Katılımcıların ısınmaya yönelik ihtiyaçlarının çoğunluğu kamu ve sivil örgütler tarafından sağlanırken bir bölümü de depremzedelerin kendileri (%20) tarafından karşılanmaktadır. Bu durum aynı zamanda kadınların evle ilgili olan kaynaklara erişimde sorumluluğun onların üzerinde olduğunu, depremin geleneksel rol dağılımını etkilemediğini işaret etmektedir. Bununla birlikte tüm kırılğanlıklarına rağmen dışsal direncin yüksek olması dikkat çekmektedir.

2.2.2. Afetin Kadınlar Üzerindeki Etkileri

Çadır kentte yaşayan kadınların görüşleri doğrultusunda depremden fizyolojik, psikolojik ve sosyal olarak etkilenmişlerdir.

K1: Kendimi bitkin, yorgun hissediyorum."

K6: Deprem de kaçarken duvar üzerime yıkıldı bacağımda şişlik, incime var."

K16: Dizimde ağrı var. Çocuğumu kurtarayım ona zarar gelmesin diye onun odasına koşarken oldu."

K18: Bende çok büyük bir şey yok ama bebeğimde var. Depremden sonra bebeğimde 7 defa ishal ve kusma oldu. Karnında da hafif şişlik var. Bebeğimin ağrısı benimkinden daha fazla.

K19: Benim bir şeyim yok, oğlumun kafasına tuğla düştü.

Görüşme yapılan depremzede kadınların çoğunluğu depremden fiziksel hasar aldığını belirtmektedir. Bu hasarların çoğunluğu ise, depremzede kadınların çocuklarını, annelerini ya da babalarını kurtarmaya çalışırken oluştuğunu ifade etmektedir. Toplumsal cinsiyet rollerinden annelik rolü, kadının depremde kendisinden önce çocuklarının kurtarılması sorumluluğunu beraberinde getirmektedir. Bununla birlikte kız çocuk olma ve yaşlı bakımında da anne ve babanın bakımının önceliği rolü deprem anında da baskın bir hale gelmektedir. Kültürel kodların tehlike durumunda dahi kadınlara önemli sorumluluklar yüklemesi dikkati çekmektedir. Afette kadın depremzedeler kendisinden önce ailesinin canını önemseyip kendi canını tehlikeli durumlara daha da yaklaştırmaları gibi tutumlar sergilemektedir (Beinin, 1981; MacDonald, 2005). Bununla birlikte toplumsal cinsiyet rol şemasına göre kadınlar fiziksel olarak erkeklere göre farklı gelişim göstermektedir. Çakmak ve diğerlerine göre (2018) kadının sahip olduğu kültürden dolayı fiziki olarak ve güçlülük olarak zayıf kalması gelişme gösterememesi afette daha çok zarara uğramasına sebep olmaktadır. Kadınların yetişme şekli, giyim şekli, afet durumunda kendini korumasını, canını kurtarmasını dahi

etkilemektedir. Kadın bireylerin ailesinden edindiği tutumlar ve hayatları süresince sahip oldukları yetenekleri afetler sırasında temkinli davranış sergilemelerinde olumsuzluk sağlayabilmektedir. Kadın bireylerin yüzebilme ve tırmanabilme yeteneğinin yeterli olmaması afette fiziksel açıdan olumsuz etkilenmelerine sebep olmaktadır. Geleneklerimizin ve kültürlerimizin giyim tarzları kadın bireylerin afet esnasında hareket edebilmelerini zorlaştırabilmekte ve kaçmalarını olumsuz etkilemektedir (Pincha, 2009: 28-35).

Afet zamanında kadınlarda meydana gelen psikolojik durumların içerisinde fazlası ile ortaya çıkanlar: travma, uyku düzenindeki bozulmalar, kişide olan ani bunalımlar ve şiddete yönelik davranışlara rastlanılmaktadır.

K1: Deprem korkusu, 20 yıl yaşlanmış gibi hissediyorum, umutsuzum, sinirliyim, en ufacak bir şeye bile tahammülüm kalmadı önceden böyle değildim."

K2: Bir anda öfkeleniyorum bir anda mutlu oluyorum. Duygu durum kargaşası yaşıyorum."

K6: Çok korktum lambalara bakıyoruz o korku hala var."

K12: Bende korku ve sıkıntı fazla olmaya başladı ama ben Kahramanmaraş'ta yaşayan kızım için kaygılanıyorum onda panik atak var."

K13: Ben kendim için korkmuyorum ama çocuklarım çok korkuyor onların korkusu bana da panik oluyor onlara zarar gelecek düşüncem var."

K18: Her an deprem olacak hissediyorum ve çocuklarımı kurtaramayacağım korkusu oluyor."

K19: Oğlumda çok korku var. Geceleri çok ağlıyor ve çok ağlama ile uyanıyor."

K25: Rüzgar ve yağmurdan bile korkuyorum. Elektriklerin kesilmesinden bile korkuyorum."

Yalçın (2020)'a göre, kadın afet zamanında duygusallık açıdan daha çok etkilenebileceğini ve de afetten sonraki zaman aralığında depresyona girme ve travma oluşturacak stres bozuklukları ile karşı karşıya kalmaları mümkün olabilmektedir. Kadınların psikolojik olarak daha fazla etkilenmesi yine toplumsal cinsiyet rol şemalarından kaynaklanmaktadır. Yetiştirilirken kız çocukların duygularını ifade eden, kibar, ağlayabilen, duygusal; erkekler ise ağlamayan, güçlü, sert gibi özelliklerle tanımlanarak büyümektedir. Bu durum depremde kadınların daha kırılgan olmasına ve içsel dirençlerinin düşük olmasına neden olmaktadır. Bununla birlikte görüşmelerde, kadınların neredeyse tamamı deprem sonrasında dahi çocuğu için daha fazla kaygılandığını ifade etmektedir. Bu durum kadınların başat toplumsal cinsiyet rollerinden annelik rolünün baskınlığını işaret etmektedir.

Depremzede kadınlar, fiziksel ve psikolojik etkilenme kadar sosyal ilişkilerinin ve sosyal hayatlarının da depremden oldukça olumsuz etkilendiğini belirtmektedirler.

K11: Evimi kaybettim, evim yıkıldı kimse ile konuşmak istemiyorum, Kimseyi görmek istemiyorum.

K15: Kiralık evden dolayı etkilendim. Tekrardan aynı eve gitmek istemiyorum. Ev sahiplerimi görmek istemiyorum, evleri kendilerinin olsun.

K23: Ani sese büyük tepki veriyorum.

Katılımcıların çoğunluğu yaşadıkları evlerden uzaklaştığını, tanıdıklarının ölüm haberini duymak istememesi, evleri yıkıldığı için insanlarla irtibatı kestiğini belirtmektedir. Depremzede kadınlar, kötü haber almamak için, hasar alan evlerinden uzak durmak istedikleri ve sese tahammülleri olmadığı için sosyal çevreyle iletişim kurmadıklarını ifade etmektedirler. Sosyal ilişki yönünden daha aktif olan

kadınların afetle birlikte etkileşimden de uzak durdukları bu durumun psikososyal durumu etkileyerek, içsel ve dışsal direnci düşürdüğü dikkati çekmektedir.

Birçok afetten sonra sıklıkla görülen psikolojik problem travma sonrası stres bozukluğudur. Bu nedenle yaşanan afetlerden sonra kamu ya da sivil personel tarafından afetzedelere psikolojik destek verilmektedir.

K2: Öyle bir arayışa girmedim. İstesem de giremem eşim kimse ile konuşmamı istemiyor.

K4: Kendime yetiyorum, almıyorum. Üzülmeyi de ağlamayı da biliyorum.

K15: Evet alıyorum. Onlarla konuşup daha mutlu olup çadırıma geçiyorum.

K18: Zamanın yok çocuklarım ile ilgileniyorum. Boş zamanım yok.

K27: Bakıma muhtaç annem babam var, onları bırakıp hiçbir yere gidemem.

K29: Eşim böyle şeylere çok sıcak bakmaz. Bu nedenle bilmiyorum.

Boz ve Şengün (2017)'e göre, toplumda kadın bireylere yüklenmiş rollerden dolayı afetlerden daha fazla etkilenmektedirler. Görüşme yapılan depremzede kadınların neredeyse yarısı psikolojik destek aldığını belirtmektedir. Ancak depremin etkileri felaket boyutunda olmasına rağmen psikolojik destek almayanların oranı oldukça yüksektir. Psikolojik destek almamama nedenlerine bakıldığında toplumsal cinsiyet eşitsizliğinden kaynakladığı göze çarpmaktadır. Depremzede kadınların birçoğu önceliğinin bakım verme rolü olduğunu ya da hane reisi olarak tanımlanan erkeğin müsaade etmediği için psikolojik destek almadığını ifade etmektedir. Afetlerde kadınların yaşadıkları travmadan dolayı psikolojik destek almamaları çekirdek ve içsel direncin düşmesine neden olmaktadır.

2.2.3. Kadın Depremzedelerin Kırılganlıkları ve Annelik Rolü

Katılımcılar en önemli kırılganlıklarının psikolojik kökenli olduğu belirtmektedirler. Bu durum psikolojik destek almayanların oranının yüksekliğine bakıldığında aralarında anlamlı bir ilişki kurulmaktadır.

K1: Eskiden güzel düşünürdüm ama şimdi hep karamsarım, önceden çok güzel hayallerim vardı ama şimdi yok. Gececeğine inanmıyorum. Çünkü çok ağır yaşadık. Geçse de çok uzun zaman alır. Aklımda hep kötü şey olacak düşüncesi var.

K5: Çocuklarımı kaybetme korkusu onları bir daha göremeyeceğim korkusu oluştu.

K6: Çaresizlik hissettim buradan çıkınca ne olacağız düşüncesi de çok panik ve korku oluşturuyor. Ben kiracıydım evim yok kiradaki evimde yıkıldı.

K18: Umut yokluğu, her şey bitti sanma hayatımın tamamı böyle devam edecek duygusu var."

K21: Ailemi kaybederim onlara bir şey olur duygusu oluştu. Ailem hep gözümüm önünde olsun bir yere gitmesin giderlerse onlara kötü bir şey olur.

K26: Çok korktum, bu korku bende unutkanlık yaptı her şeyi çabuk unutmaya başladım ayrıca eve eşya almaya gittiğimde eşim olmadan eve çıkamıyorum.

K22: Geçmeyecek, biz alışacağız.

Depremzede kadınların afet sonrası en önemli kırılganlıkları psikolojik açıdan olduğu değerlendirilmektedir. Bu durum onların çekirdek ve içsel direncinin düşük olmasına sebep

olmaktadır. Bu bağlamda toplumsal cinsiyet rolleri ile de arasında doğru bir orantı bulunmaktadır. Ataerkil toplumlarda kadın psikolojik olarak güçsüz, zayıf, duygusal olarak tanımlanmaktadır. Ayrıca kadının geleneksel toplumsal başat rollerinden biri olan annelik rolünün de depremde kadınların en önemli kırılma noktası olduğu dikkati çekmektedir. Depremde kadınların çoğunluğunda yaşadıkları kayıpların sonucunda kayıp etme, umutsuzluk, çaresizlik, korku, stres ve unutkanlık gibi duyguları ön plana çıkmaktadır. Ataerkil toplumda ikinci planda tanımlanan kadınlar, afet sonrasında da ilk sıraya ailelerini ya da çocuklarını koymaktadır.

Kadının annelik ve çocuk yetiştirme rolünden sonra kültürel olarak inşa edilen en baskın rollerinden birisi de evle ilgili işler ve sorumluluklardır. Bu sorumluluklar depremde kadınların bir diğer kırılma noktasını oluşturmaktadır.

K4: Genel olarak aynı kadın her yerde kadındır.

K11: Burada sorumluluk daha fazla, eşim dizinden yürümekte zorlandığı için lavabo sorunu oluyor burada ben yardımcı olmaya çalışıyorum evimizde kendi yavaş yavaşta olsa gidebiliyordu. Bu da sorumluluğumun üzerine eklendi yani burada daha fazla.

K28: Aynı annelik duygusu değişmez.

K3: Temizlik yapamıyorum, yemek pişiremiyorum bu konuda kendimi çok yetersiz hissediyorum, evimi çok özleyorum, ev ortamını çok özleyorum.

K17: Çocuklarım konusunda yetersiz kaldığımı düşünüyorum. Elimden geldiğince onları koruyup kollamaya çalışsam da olmuyor. Akrabanın evinde kaldık sonra da araba da kaldık çocuklar hasta olmasın diye çadıra geldik ama yine hasta oluyorlar olmuyor onları koruyamıyorum.

K18: Eşim çalışmadığı halde paramızın olmadığını bildiği halde çadırdaki yaşamayı kiraya çıkalım diye kendi istediğini yaptırma, zorlama konularında beni yok saymasında kendimi çok yetersiz hissediyorum.

K20: Kendime zaman ayıramıyorum, Kendimi hep ikinci plana atıyorum.

K23: Çocuklarımın ders çalışmaması durumunda, ders için ortamlarını sağlayamadığımda kendimi çok yetersiz hissediyorum.

K25: Kadın Olarak hayat çok zor en çok her şeyden biz etkilendik bütün sorumluluk kadında.

Feminist yaklaşımda da en çok eleştiri alan ve ücretsiz emek olarak tanımlanan toplumsal cinsiyet rollerinden evle ilgili işler ve sorumluluklar depremde kadınların en önemli kırılma noktalarından birisidir. Katılımcıların çoğu evi temizleme, yemek yapma, ev düzeni, çocukların bakımı, varsa anne ve babanın bakımı gibi işlerin sorumluluklarının kendi üzerine olduğunu belirtmektedirler. Depremle birlikte bu roller değişmemekte aksine çadır kentte aynı işlerin sorumluluğu kadının üzerine kalmaktadır. Bununla birlikte kadınların hayatını kolaylaştıran teknolojik ürünler, hijyen malzemeleri çadırdaki olmadığı için ve hane halkı sayılarında artışlar olduğu için sorumluluklarının daha da arttığını belirtmektedirler. Bu şekilde kadınlar kendi temel gereksinimleri konusunda kendini geri plana atmaktadır (Walia, 2015: 37). Toplumsal cinsiyet eşitsizliğinin en önemli göstergesi depremde kadınlar tarafından "Kadın, her yerde kadındır" şeklinde ifade edilmektedir. Bununla birlikte ataerkil toplumun ve toplumsal cinsiyet eşitsizliğinin en önemli göstergesinden biride erkeğin kadın üzerinde hegemonik rolleridir. Kendi kararlarını özgür bir şekilde alamama ve eşine bağlı hareket etme de depremde kadınların kırılma noktalarını artırmaktadır. İkincil konumda olduğunun farkında olan

kadınların oranı oldukça düşüktür. Çünkü toplumsal cinsiyet rolleri kültürel kodlar aracılığıyla içselleştirilmiştir.

2.2.4. Aile İçi Sorunlar

Afet sonrasında insanların mevcut düzeninin bozulması, psikolojik, sosyal ve ekonomik kırılmalıkların artması, kayıpların yaşanması aile içi ilişkileri de olumsuz etkilemektedir.

K7: Aile içerisindeki problemler ilk olarak evsiz kalmamızdı, sonraki problemimiz ise eşimin işten çıkarılması oldu. Bu hepimize olumsuz yönde yansıdı.

K8: Çadır kentte çadırların birbirine yakınlığı ve kalabalık olması eşim tarafından kıskanma problemini ortaya çıkarıyor. Bu aramızdaki büyük sıkıntı bundan çocuklarımızla etkileniyor. Kavga sebebimiz budur.

K20: Çocuklarım ders konsantrasyonunun sağlanamaması bir odanın içerisinde kalabalık bir şekilde yaşayıp çok fazla ses olması.

K23: Çocuklar arasındaki gerginlik eşim ile bana da yansımaktadır bu da ailevi problemlerimizi ortaya çıkarmaktadır.

K26: Babam önceden işe gidiyordu ama depremden sonra işi aksadı hiç gitmemeye başladı bu da bizim ekonomik sıkıntı çekmemize neden oldu.

K27: Aile içerisinde iletişim bozukluğu çokça yer almaya başladı. Kimse birbirini dinlemiyor, doğru anlamak istemiyor. Ben ak dersem eşim kara deyip benimle iddialaşıyor, bana hak vermiyor, kızımı koruyor, her daim kızımı koruyor bu yüzden de kızım babasından cesaret bulup beni umursamıyor.

Depremde kadınlar depremden sonra aile içi sorunlar yaşadıklarını ve bu sorunların kırılmalıkların artırdıklarını ifade etmektedirler. Aile içi sorunların başında toplumsal cinsiyet eşitsizliğinin önemli bir göstergesi olan 'mahremiyet' ön plana çıkmaktadır. Ataerkil toplumlarda kadının mahremiyeti erkeklerin hegemonyası altındadır. Erkekler nazaran daha katı kurallara sahiptir. Çadır kentte, başta kadınların ve ailelerin mahremiyetinin de azalması anlamına gelmektedir. Özel alanın olmaması, ses geçirgenliğinin yüksek olması, kadın bedeninin mahremiyeti aile içi sorunların artmasına neden olmaktadır. Bununla birlikte alt yapı hizmetlerindeki yetersizlikler, ekonomik sermayenin kaybedilmesi, depremde kadınlarda içsel ve dışsal direncin azalmasına neden olmaktadır. Ancak katılımcılar aile içi sorunlarda bile önceliği çocuklarına vererek yani kendilerini -kadını- ikincil konuma koymaktadırlar. Katılımcıların çoğunluğunun eğitim düzeyleri ilköğretim ya da ortaokul mezunudur. Bu durum kadınların sosyal, ekonomik ve kültürel sermayesinin düşük olmasına, kaynaklara erişimde yetersiz kalmalarına, toplumsal cinsiyet eşitsizliğini içselleştirmelerine ve afetle birlikte kırılmalıklarının artmasına sebep olmaktadır.

3. Sonuç ve Değerlendirme

Ülkemiz oluştuğu jeolojik zaman nedeniyle çeşitli doğal afetlere maruz kalmaktadır. En çok görülen türü ise depremdir. Bu durum afet yönetiminin önemini ortaya çıkarmaktadır. Doğal afetlerde dışsal ve içsel direncin yüksek olması için afet öncesi planlama, afet sırasında müdahale ve afet sonrası müdahale açısından risk durumunu en aza indirmek amacıyla ülkelerin afet yönetiminin hazırlanışlarının yüksek olması gerekmektedir. Doğal afetler sosyal, psikolojik, ekonomik, kültürel olumsuzlukları da beraberinde getirmektedir. Afetin sonucunda etkilenme, zarara uğrama açısından kadın erkek olarak karşılaştırıldığında kadın bireylerin erkek bireylere oranla daha fazla

dezavantajlılıkla karşı kaşıya kaldığı bilinmektedir. Ortaya çıkan dezavantaj durumlarının temel nedenlerini kadının cinsiyetinden dolayı toplumda uğradığı eşitsizliktir.

Ataerkil toplumlarda kadınlar genellikle ikincil bir konumda yer almakta ve kültürel kodlarla içselleştirilen toplumsal cinsiyet rollerini yerine getirmeleri kendilerinden beklenmektedir. Kadınların eğitim düzeyinin düşük olması, kamusal alanda erkeklere nazaran daha az yer almaları, evle ilgili yükümlülüklerinin fazla olması, çocuk yetiştirme, yaşlı bakımı gibi durumların kasının sorumluluğunda görülmesi, afet sonrasında kadınların kaynaklara erişimlerinde problem yaşamalarına ve kırılmalıklarının artmasına neden olmaktadır.

Çalışmada değerlendirilen veriden elde sonuçlara göre deprem, kadınların toplumsal cinsiyet rollerinden dolayı erkeklere oranla kırılmalıklarının daha fazla, afette toplumsal direncinin ise daha düşük olduğunu işaret etmektedir. Bu problem dezavantajlı olarak tanımlanan kadınların kırılmalıklarının yeniden üretilmesine sebep olmaktadır. Deprem gibi büyük bir afet yaşanmasına rağmen kadınlardan beklenen rollerin değişmemesi ve sorumluluklarının daha da artması iyileşme sürecinin gecikmesine neden olmaktadır. Depremde kadınlar, kadının yaşadığı toplumsal cinsiyet eşitsizliğinin afet sürecinde ve sonrasında devam ettiği, ihtiyacı olan psikososyal desteği eşinin izin vermemesinden dolayı alamadığı, deprem sonrasında ataerkil hegemonyanın devam ettiği, kadının kendisinden önce çocuğunu düşündüğü veya ailesindeki diğer üyeleri korumayı hedeflediği, kendisini ikinci plana koyduğu, afetin kadın üzerindeki fiziksel ve psikolojik etkilerin daha fazlalık ve farklılık gösterdiğini vurgulamaktadırlar. Kadınların afet sonucunda kendilerinde oluşan fiziksel, psikolojik, sosyal etkilerin, onları daha da dezavantajlı hale getirmektedir. Hem toplumsal hayatta hem de çalışma hayatındaki bu ayrımcı durumların ortadan kalması ise toplumsal cinsiyet eşitliği kavramı ile mümkün kılınabilmektedir (Gökçe, 2023: 66).

Sonuç olarak, daha önce yaşanan doğal afetler ve son olarak Kahramanmaraş Depreminin sonuçları göz önüne alındığında, afet yönetiminde genelde dezavantajlı gruplar, özelde kadınlar için ayrıca bir çalışma biriminin olması gerektiği düşünülmektedir. Bu kapsamda kamu ve sivil toplumun koordineli bir biçimde disiplinlerarası iş birliğine ihtiyaç duyulmaktadır. Afetler toplumda yaşayan tüm bireyler için tehdit oluşturmaktadır. Toplumsal cinsiyet eşitsizliği kadınların kırılmalıklarının artmasına ve dirençliliklerinin azalmasına neden olmaktadır. Bu bağlamda kadınları afetlerde temel ihtiyaçları da farklılaşmaktadır. Toplumsal cinsiyet eşitliğini temel alan bir afet yönetiminde, kadınlar psikolojik, sosyal ve ekonomik açıdan desteklenmelidir. Toplumsal cinsiyet eşitsizliğinin ortaya çıkardığı rollerin, kadın üzerindeki yükünün azalması için akademik çalışmalardan destek alınmalıdır.

Etik Standart ile Uyumluluk

Çıkar Çatışması: Yazarlar, kendileri ve/veya diğer üçüncü kişi ve kurumlarla çıkar çatışmasının olmadığını beyan eder.

Etik Kurul İzni: Etik kurul kararı sistem üzerindeki makale süreci dosyalarına eklenmiştir.

Finansal Destek: Bu çalışma finansal destekten yararlanılmamıştır.

Teşekkür: Teşekkürümüz yoktur.

KAYNAKÇA:

- Adams, R. (1990). *Self-help, social work and empowerment*. Macmillan.
- AFAD. (2023). Açıklamalı Afet Yönetimi Terimleri Sözlüğü. <https://www.afad.gov.tr/aciklamali-afet-yonetimi-terimleri-sozlugu> adresinden 24 Aralık 2023 tarihinde alınmıştır.
- Arat, N. (2017). *Feminizmin ABC'si*, (3. Baskı). Say Yayınları.
- Beaulieu, L. J., Tootle, D. (2010). *Helping disadvantaged populations prepare for disasters assessing the efficacy of the emergency preparedness demonstration framework*. SRDC.
- Beinin, L. (1981). An Examination of health data following two major earthquakes in Russia. *Disasters*, 5(2), 142-146.
- Bem, S.L., (1975). Sex role adaptability: One consequence of psychological androgyny. *Journal of Personality and Social Psychology*, 31 (4), 634-643.
- Bern, S.L. (1983). Gender schema theory and its implications for child development: Raising gender-aschematic children in a gender-schematic Society. *Signs Journal of Women in Culture and Society*, 8(4), 598-616.
- Boz, F. Ç., & Şengün, H. (2017). Afet ve kalkınma ilişkisinde kadın. *International Journal of Social Science*, Sayı 59, 359-375. <http://dx.doi.org/10.9761/JASSS7224>.
- Bricker-Jenkins, M., Hooyman, N.R. (ed.). (1986). *Not for women only: Social work practice for a feminist future*. National Association of Social Workers.
- Bronfenbrenner, U. (1994). Nature-nuture reconceptualized in developmental perspective: A bioecological model. *Psychological Review*, 101(4), 568-586.
- Çakmak, H. O, Ocaktan, M.E., Akdur, R. (2018). Doğal afetler, eşitsizlikler ve sağlık sonuçları. A. Akın (Ed), *Eşitsizlikler ve sağlık sonuçları* (s. 88-94) içinde. Türkiye Klinikleri.
- Çoban, G., S. (2021). Maslow'un ihtiyaçlar hiyerarşisi kendini gerçekleştirme basamağında gizil yetenekler. *European Journal of Educational & Social Sciences*, 6(1), 111-118.
- Demirgöz-Bal, M. (2014). Toplumsal Cinsiyet Eşitsizliğine Genel Bir Bakış. *Kadın Sağlığı ve Hemşireliği Dergisi*, 1(1), 15-28.
- Demren, Çağdaş (2003), *Ataerkillik ve erkeklik biçimlerinin karşılıklı ilişkileri ve etkileşimleri* [Yayımlanmamış yüksek lisans tezi]. Hacettepe Üniversitesi.
- Dominelli, L. (2002). *Feminist social work theory and practice*. Palgrave.
- Donovan, J. (2012). *Feminist theory: The intellectual traditions* (4nd ed.). Continuum International Publishing Group.
- Enarson, E. (2000). *Gender and natural disasters. Infocus programme on crises response and reconstruction*. Recovery and Reconstruction Department.
- Fidan, A. (2023). Unisexualization Trends in Public Spaces in the Cities of the Future. *Journal of Architectural Sciences and Applications*, 8(2), 988-1005. DOI: <https://doi.org/10.30785/mbud.1384224>.

- Gökçe, A. (2021). Çalışma Hayatında Kadın Emegi. H. Sevgi (Ed), *21. Yüzyılda Endüstri İlişkileri: Çalışma Yaşamının Dönüşümü, Aktörleri ve Geleceği* (s. 375-407) içinde. Notabene.
- Gökçe, A. (2023). Çalışma Hayatında Şiddet: Kayıt Dışı Çalışan Kadınlar Üzerine Bir Araştırma. *The Journal International Scientific Researches*. 8 (1), 64-82.
- Hays, P. A. (2008). *Addressing cultural complexities in practice: Assessment, diagnosis, and therapy* (2nd ed.). American Psychological Association.
- Hemachandra, K. A. (2020). R.Factors Affecting The Women's Empowerment in Disaster Risk Governance Structure. *International Journal of Disaster Risk Reduction*, Volume 51, 1-9.
- Hooks, B. (2014). *Feminizm Herkes İçindir: Tutkulu Politika*. (3.Baskı). (E. Aydın, B. Kurt, Ş. Özgün ve A. Yıldırım, Çev.), Boğaziçi Gösteri Sanatları Topuluğu Yayınları.
- Liu, J.W.W., Reed, M., (2017). Advancing resilience: An integrative, multi-system model of resilience. *Girard Personality and Individual Differences*, Volume 111, 111–118.
- MacDonald, R. (2005). How women were affected by the tsunami: A perspetive from Oxfam. *PLoS Medicine*, 2(6): 474-475.
- Miller, J.B. (1976). *Toward a new pychology of woman*. Beacon Press.
- Okay N., İlkcaracan, İ. (2018). Toplumsal cinsiyete duyarlı afet yöneyimi. *Dirençlilik Dergisi*, 2(1), 1-12. Doi:10.32569/resilience.431075
- Pelling, M. (2003). *The vulnerability of cities: Natural disasters and social resilience*. Routledge.
- Pincha, C. (2009). *Toplumsal cinsiyete duyarlı afet yönetimi: Uygulamacılar için el kitabı*. (Y. Demirer, Çev.). Kocaeli Üniversitesi Yayınları.
- Pincha C. (2008). *Gender sensitive disaster management: A toolkit for practitioners*. Earthworm Books.
- Sharf, R.S. (2012). *Theories of psychotherapy and counseling: Concepts and cases* (5nd ed.). Brooks Cole.
- Walia, A. D. (Ed.) (2015). Gender and disaster management a training of trainers module. National Institute of Disaster Management. <https://reliefweb.int/report/india/gender-and-disaster-management-training-trainers-tot-module> adresinden 10 Ekim 2023 tarihinde alınmıştır.
- Yalçın, G. (2020). *Doğal Afetlerin etkilerine ve afet risk yönetimine toplumsal cinsiyet perspektifinden bakış: Türk ve Japon kadınlarının duruş noktasından doğal afetler* [Yayımlanmamış yüksek lisans tezi]. Hacettepe Üniversitesi.

EXTENDED SUMMARY**Purpose of the study:**

The main problem of the study is that the disadvantage caused by gender inequality in women increases vulnerabilities in disasters. High vulnerability in disasters causes low resilience.

Research Questions:

The psychosocial effects of the earthquake on you and your family ?

What are the physical, psychological and social problems you experienced after the earthquake?

What are the difficulties you experience in accessing resources and institutions related to your basic needs?

What changes did you experience in your family roles before and after the earthquake?

How is responsibility shared within the family in meeting basic needs?

What problems do you experience in the tent city, especially security?

Do you think you are exposed to any discrimination because of your gender identity?

What are the support mechanisms you use to reduce the effects of the earthquake?

Literature Review:

Natural disasters are explained physically by the way they occur, they affect the societies in which they occur physically, economically and psychosocially. For this reason, impact evaluation studies are carried out in a multidisciplinary manner. A multidisciplinary approach in disaster management works on ways to minimize the causes of natural disasters, their physical effects when they occur, and the damage to the affected area and the population living there. Failure in disaster management is closely related to the level of fragility of societies. Especially disadvantaged groups are more affected by earthquakes than non-disadvantaged groups. Disabled people, the elderly, immigrants, children and women, who are defined as disadvantaged groups (Beaulieu and Tootle, 2010; Enarson, 2000; Hays, 2008), have higher vulnerabilities in natural disasters. Especially women are more vulnerable than men in coping with problems in natural disasters (Pincha, 2008; UNDP, 2010; Okay vd., 2018). However, it is thought that this vulnerability arises from gender inequality rather than biological difference. Gender inequality is the obstacles and deprivations that aim to cause women to benefit less from or not benefit from fundamental rights and freedoms in economic, social, cultural and political fields compared to men (Demirgöz-Bal, 2014). This inequality, together with the patriarchal culture, reinforces and reproduces women's roles in taking care of the home and children.

Methodology:

Feminist theory and basic concepts were used in the study, which aimed to reveal the vulnerabilities of women in the disaster area due to their gender roles and responsibilities. In the study, interpretive epistemology was used and the interview technique, one of the qualitative research methods, was used. The data obtained was interpreted with the critical discourse analysis technique. The study reveals the vulnerabilities and causes of women in the earthquake that occurred in Kahramanmaraş on 06.02.2023 and affected 11 provinces in total. In this context, the population of the study consists of women living in the tent city in Düzici District of Osmaniye province; The sample consists of 30 women living in Düzici Çadır Kent. A purposeful sampling type was used in the study. The study has a descriptive and explanatory research type. In the study, in-depth interview data collection technique was used, and the data obtained was analyzed with critical discourse analysis technique.

Results and Conclusions:

Our country is exposed to a wide variety of disasters due to the geological time in which it was formed. The most common type is earthquake. This situation reveals the importance of disaster management. In order to

have high external and internal resilience in natural disasters, the readiness of countries in disaster management must be high in order to minimize the risk situation in terms of pre-disaster planning, intervention during disaster and post-disaster intervention . Natural disasters bring about social, psychological, economic and cultural negativities. It is known that female individuals face more disadvantages than male individuals in terms of being affected and damaged as a result of the disaster. The main reasons for the disadvantages that arise are the inequality that women face in society due to their gender.

In patriarchal societies, women generally occupy a secondary position and are expected to fulfill gender roles internalized by cultural codes. Women's low level of education, their less involvement in the public sphere than men, their greater household responsibilities, and the fact that they are seen as the responsibility of raising children and caring for the elderly, cause women to have problems accessing resources after the disaster and increase their vulnerability.